

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 28/2006 rd

Statsrådets utredning om Finlands internationella avtalspolitik och hur den utvecklats

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Utrikesutskottet har den 16 juni 2006 sänt statsrådets utredning om Finlands internationella avtalspolitik och hur den utvecklats (USP 3/2006 rd) till miljöutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Kaija Suvanto, utrikesministeriet.

Dessutom har utskottet fått skriftligt utlåtande av miljöministeriet.

UTREDNINGEN

Utredningen om Finlands internationella avtalspolitik och hur den utvecklats beskriver betydelsen och effekterna av den reviderade lagstiftningen om statsrådet. Beskrivningen gäller perioden 1997—2005. En väsentlig ändring i lag-

stiftningen som trädde i kraft 2003 var att utrikesministeriet överlät på de andra ministerierna att ha hand om alla avtal som i sak hör till deras behörighetsområden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Miljöutskottet har behandlat utredningen till den del den gäller utskottets fackområde, alltså miljöavtal. I utredningen sägs att många miljöfrågor har förutsatt globala miljöavtal. Exempel från den beskrivna perioden är Kyotoprotokollet i anknytning till FN:s klimatkonvention (FördrS 13/2005) och Cartagena-protokollet om biosäkerhet som hänför sig till konventionen om biologisk mångfald (FördrS 130/2004). Dessutom uppges avtalssamverkan ha expanderat från traditionella miljöskyddsfrågor till många andra

liknande frågor, t.ex. förfaranden, och hantering av miljörisker. Bland de viktigaste avtalen som gäller förfaranden finns Esbokonventionen om bedömning av gränsöverskridande miljökonsekvenser (FördrS 67/1997) och Århuskonventionen om allmänhetens deltagande i beslutsprocesser (FördrS 123/2004).

Utskottet instämmer i att miljöproblemen är globala och att det därför behövs globala miljöavtal. Efter att de viktigaste avtalen blivit upprättade har samverkan främst gått ut på att förbättra dem och övervaka att bestämmelserna i

dem följs. Bland de globalt sett viktigaste förhandlingarna om miljöavtal märks avtalsarrangemangen efter åtagandeperioden i Kyotoprotokollet, som pågår fram till 2012, så som att genomföra och övervaka utsläppshandeln. Ett mycket viktigt beslut fattades av avtalsparterna i Montreal 2005, nämligen att en dialog mellan alla parter skulle inledas (inklusive USA och Australien, som inte har ratificerat Kyotoprotokollet) kring internationella metoder för att påverka klimatförändringen.

Ökade synergieffekter mellan miljöavtalen är något som tas upp i de internationella förhandlingarna om avtal som gäller kemikalier och miljöfarligt avfall. Utskottet vill lägga vikt vid synergieffekterna, i synnerhet mellan de tre stora FN-konventionerna om klimat, biodiversitet och bekämpning av ökenspridning. Ökenspridningen är inte ett problem som bara gäller en enskild sektor, utan den hänger samman med många olika utvecklingsfaktorer i samhället. Därför bör den tas upp i konventionerna om klimat och biodiversitet samt i debatten om dem.

På regional nivå har miljöpartnerskapet och miljövärden i EU:s nordliga dimension prioriterats i form av närområdessamarbete, särskilt i Östersjöområdet. Utvidgningen av EU har lett till att Finlands internationella avtalsrelationer i miljöfrågor minskat, men det bilaterala samarbetet med Ryssland och de baltiska länderna pågår fortfarande. Vi bör med det snaraste inleda förhandlingar om de flexibla Kyotomekanismerna och om ett bilateralt fördrag om miljökonsekvensbedömning.

I sitt utlåtande MiUU 42/2005 rd har utskottet lyft fram behovet att förbjuda fartygen på Östersjön att släppa ut toalettavfall i havet. Utskottet ansåg det vara nödvändigt att Finland visar handlingskraft i denna fråga och aktivt försöker få länderna i Helsingforskonventionen HELCOM att ta initiativ inför Internationella sjöfartsorganisationen IMO till att Östersjön utses till ett specialområde enligt bilaga IV till Marpolkonventionen, som förbjuder där all dumpning av toalettavfall i havet. Finland har senare tagit initiativ inför HELCOM till att skärpa be-

stämmelserna om utsläpp av toalettavfall i Östersjön. Målet är att rekommendationen först ska börja gälla HELCOM-länderna, som sedan gemensamt ska ta initiativ inför IMO att rekommendationen också ska gälla andra än HELCOM-länderna.

När det gäller internationella avtal har omvärlden förändrats, i synnerhet på grund av EU-medlemskapet. Dels har det inverkat på Finlands befogenheter att ingå internationella avtal och dels på själva avtalsförfarandet. Den nationella beredningen är nu mer koncentrerad till början av avtalsprocessen för att Finland ska kunna vara med och utforma EU-kommissionens förhandlingsmål. Bilaterala avtal på miljöområdet har fått mindre betydelse, förutom avtalen med Ryssland. Regleringen i fråga om multilaterala avtal är mer detaljerad och teknisk än tidigare. För att vi ska kunna delta fullt ut och ta vara på våra chanser att påverka måste vi ha avsevärda personella resurser. Utskottet lyfter fram behovet av ekonomiska resurser för att bereda och verkställa avtal med adekvat sakkunskap i den förändrade omvärlden.

Det bör vara möjligt att utvärdera hur internationella miljöavtal omsatts i praktiken, framhåller utskottet. Det bör också kunna genomföras mer effektivt. Utskottet är speciellt oroat över den ökade risken för olyckor till följd av de kraftigt ökande olje- och kemikalietransporterna på Östersjön. Samarbetsavtal finns, men samarbetet i fråga om bekämpningen har i praktiken varit bristfälligt. Det visade sig bl.a. på Finska viken i början av 2006.

Riksdagen bör ha inflytande över landets avtalspolitik och de konkreta avtalen i ett så tidigt skede som möjligt, menar utskottet. I egenskap av företrädare för utskotten har riksdagsledamöterna normalt deltagit i de viktigaste internationella förhandlingarna om miljöavtal och i möten mellan parterna. Det har varit ett effektivt sätt att tillförsäkra riksdagen den information som den har rätt till. Ledamöternas internationella engagemang medger ett flexibelt informationsflöde och förbättrar beredskapen att genomföra och övervaka avtalen.

Utlåtande

Miljöutskottet anför

*att utrikesutskottet bör beakta vad som
anförts i detta utlåtande.*

Helsingfors den 26 september 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiisanen /vänst
vordf. Oras Tynkkynen /gröna
medl. Susanna Haapoja /cent
Rakel Hiltunen /sd
Sinikka Hurskainen /sd
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent (delvis)
Inkeri Kerola /cent

Jouko Laxell /saml
Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent (delvis)
Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.